



# ז'תן טל ומטר לברכה'

## עניני ירידת גשמים במשנת רבינו לרגל יום השאלה בארץ ישראל

~ מתוך 'אוצרות יוסף' מאמר לבנה ~

(עין זוה"ק וישלח סכה: שם וישב קפא), רק מקבלת האור מן החמה, ודבר זה תלוי במעשה התחוננים המחברים אותה עם החמה (עין פרי עץ חיים שער ראש חודש פרק ג עמוד תסב ד"ה מהחברים), ועל זה השיב על הקדוש ברוך הוא ליקרו צדיקים על שמך, שיחברוך עם החמה ולא יחסר השפע.

**הקב"ה מתאוה לתפילת הצדיקים המחברים שמים וארץ ועל כן תראה, כי יתיך אחרי זה נאמר שם בגמרא, רב אסי רמי, כתיב (בראשית א, יב) 'ותוצא הארץ דשא' - בשלישי בשבת, וכתיב (שם ה, ה) 'וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ' - בערב שבת, מלמד שעמדו דשאים על פתח קרקע, עד שבא אדם הראשון וביקש עליהם רחמים וירדו גשמים וצימחו, ללמדך שהקדוש ברוך הוא מתאוה לתפלתן של צדיקים, עכ"ל הגמרא.**

**הנה** בזה גילו המכוון, איך עניני יקראו צדיקים על שמך היה פיוס הלבנה, כי הצדיקים זה כל עבודתם לחברה אל החמה, וגילו זה באמרו כי הצדיקים ממשכינ הגשמים בתפלתם, וכבר קדם (אוצרות לבנה והובא לעיל) כי הגשם הוא חיבור שמים וארץ - תפארת ומלכות. וזהו שאמרו שהקדוש ברוך הוא מתאוה לתפלתן של צדיקים, בסוד יותר משהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק (פסחים קכ), ובהיות רצונו יתברך להשפיע לכן מתאוה לתפלתן, שהם בתפלתן מעלים בחינת הארץ והלבנה לפניו לקבל השפע.

**שב הצדיקים שמתפללים על המטר - חיבור שמים וארץ ותראה** כי בכתובות (ה) דרשו אקרא (תהלים יט, ב) 'ומעשה ידיו מגיד הרקיע', ומעשה ידיהם של צדיקים מי מגיד - הרקיע, ומאי ניהו - מטר, ופירש רש"י (ד"ה הכי) שמתפללים וירד מטר. ולכאורה אטו אין הצדיקים פועלים שום חידוש ונס אחר בתפלותיהם רק עניני המטר, והלא כל דברי חכמינו ז"ל מלאים מנסי התנאים והאמוראים שנעשו להם בכל העניינים, ואם כן הרי כל דבר שנעשה בו נס מודיע מעשה הצדיקים - לאו דווקא הרקיע.

**ואולם** לפי הנ"ל תבין, כי עניני המטר - היינו חיבור השמים והארץ - הנה הוא כל מעשה הצדיקים בכל מעשיהם, ומפאת זה נקראים בשם זה 'צדיקים', כי כן היסוד - המחבר תפארת ומלכות (עין זוה"ק בראשית לא), כי הוא מושך השפע מתפארת ונותנו למלכות - נקרא גם כן 'יסוד צדיק' (שם משפטים קטז), ועל כן זה גם כן עניני צדיק דלתתא להמשיך השפע משמים אל הארץ, והשפע הנשפע משמים אל הארץ הנה הוא הגשם, וכמו שקדם. ועל כן הצדיקים בהמשיכים המטר בתפלותיהם הנה הוא עניני המטר בפועל, ובשאר עבודותיהם הנה הוא באיכות המשתכח שפע השמים אל הארץ.

**ועל כן תראה,** כי כמו ששייכו בש"ס כתובות הנ"ל את הצדיקים בעניני המטר, כן גם בסוגיא דחולין הנ"ל אחרי כך דליקרו צדיקים על שמך, הביאו ז"ל מיד העניני הזה שלא ירד מטר רק עד שבא אדם הראשון, ללמדך שהקדוש ברוך הוא מתאוה לתפלתן של צדיקים, וזה כדי שיובן בזה מה היה חשש הלבנה [שחששה על היות קבלתה השפע תלוי במעשה התחוננים הממשיכים המטר], ואיך נתפייסה בתשובת ליקרו צדיקים על שמך. וגילו ז"ל בזה איפוא כל המכוון, והמשיביל יבין כי הדברים מפורשים בעזרת השם יתברך, ובמה שיבוא א"י"ה (ראה אוצרות יוסף מאמר דוד פסקא קנח) 'בוארו עוד הדברים האלה ביתר דקדוק.

מזונת. אבל כשירצה הקדוש ברוך הוא לברך צמחה של ארץ וליתן צידן של בריות, פותח אוצרות הטוב שבשמים וממטיר על הארץ שהם מים זכרים, ומיד הארץ מתעברת ככלה שהיא מתעברת מבעלה הראשון, וצמחה זרע של ברכה, שנאמר (דברים כח, יב) 'פתח ד' לך את אוצרו הטוב את השמים', וכתיב (ישעיה סב, ה) 'כי יבעל בחור בתולה' כו', עכ"ל.

**והנה** גם כן, כי כמו דתנא דבי רבי ישמעאל אמר (סנהדרין מב.) אלמלא לא זכו בני ישראל אלא לקבוליהו פני אביהם שבשמים פעם אחת בחודש כו', כן נאמר בפרקי דרבי אליעזר אלה שפעם אחת בכל חודש וחודש סילונות עולין מן התהומות והעבים שואבין את המים ומגשימים על הארץ, מיד הארץ מתעברת וצמחה כאשר כו'.

**נאמר פקידה בגשמים כי ה'תפארת' פוקד את ה'מלכות' ועניני היות הגשמים שפע הבא משמים לארץ, סוד שפע התפארת - דכורא (זוה"ק וחי יחי רט: שם פנחס רע"מ רמג), הבא למלכות - נוקבא (שם נח סב; יתרו פה); עיני עוד תענית שם (ח); נאמרה פקידה באשה - 'וד' פקד את שרה' (בראשית כא, א), ונאמרה פקידה בגשמים - 'פקדת הארץ ותשוקקה רבת תעשרנה פלג אלקים מלא מים' (תהלים סה, י). ויש רמז "תשוקקה רבת תעשרנה פלג אלקים" - ראשי תיבות 'תפארת', כי הוא הפוקד, דו"ק.**

### הצדיקים מומשיכים גשמים בתפילתם ובוזה מחברים תפארת ומלכות

**בחולין** (ס) אמרו, רבי שמעון בן פזי רמי, כתיב (בראשית א, טז) 'יעש אלקים את שני המאורות הגדולים', וכתיב (שם) 'את המאור הגדול ואת המאור הקטן', אמרה ירח לפני הקדוש ברוך הוא, רבנו של עולם, אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד, אמר לה, לכו ומעטי את עצמך. אמרה לפניו, רבנו של עולם, בשביל שאמרת לפניך דבר הגון אמעטי את עצמי כו', זיל ליקרו צדיקים על שמך 'יעקב הקטן' (עמסו ג, ה), 'שמואל הקטן', 'דוד הקטן' (שמואל א יז, יד). חזייה דלא מיתבא דעתא, אמר הקדוש ברוך הוא הביאו כפרה עלי על שמיעטתי את הירח, והיינו דאמר ריש לקיש מה נשתנה שעיר של ראש חודש שנאמר בו (במדבר כח, טו) 'לד', אמר הקדוש ברוך הוא שעיר זה היא כפרה עלי על שמיעטתי את הירח, עכ"ל הגמרא.

**פיוס ללבנה שהצדיקים יחברו אותה עם החמה ולא יחסר השפע ולא הוזכר שם תשובה על דברי הקדוש ברוך הוא ליקרו צדיקים על שמך, רק חזייה דלא מיתבא דעתה, אמר הקדוש ברוך הוא הביאו כפרה עלי כו', ומוכח דזה פיוס באמת, אלא דעם כל זה לא מיתבא דעתה. ועניני הפיוס הזה הוא כי טענתה היה על היותה 'מאור הקטן' דלית לה מגרמה כלום**

### פתיחת אוצרות גשמים אחת לחודש כעין קבלת פני שיכנה

**הנה** מזה שכתבנו (אוצרות יוסף מאמר לבנה פסקא נד) בעניין אלמלא לא זכו בני ישראל אלא להקביל פני אביהם שבשמים פעם אחת בחודש דים (סנהדרין מב), שהוא עניני ש"ס כתובות (עא); שכן אשה חשובה נהנית מריח קשויטה משלשים יום לשלשים יום<sup>א</sup>, ועניני עונה בחודש (ראה שם פסקא נו), והבאנו עוד כמה עניינים דומים (ראה שם פסקא נח-סב).

**שמים בחינת 'תפארת' המשפיע גשם לארץ בחינת 'מלכות' והנה** מוצאתי עוד דמיון בפרקי רבי אליעזר (פרק ה), ואקדים כי נודע (עין זוה"ק בראשית לא; שם משפטים קטז), דשמים וארץ הם שמים בחינת תפארת, וארץ בחינת מלכות, ועל כן כמו שהתפארת משפיע למלכות (שם בראשית כ), כן השמים משפיעים שפעם לארץ, והשפע הוא הגשם היורד מן השמים לארץ (עין שושן סודות דף יא: ד"ה וראוי). ועיין בתחומא ויקהל (סימן ז) וז"ל: כשם שהשמים נפתחין אוצרן לארץ, שנאמר (דברים כח, יב) 'פתח ד' לך את אוצרו הטוב את השמים לתת מטר ארצך בעתו' כו', עכ"ל.

**ירידת גשמים משול לחיבור איש ואשה ועל כן ירידת גשמים משולה בגמרא לחיבור איש ואשה - עיני תענית (ו): מיטרא בעלה דארעא כו'. ועוד שם, מאימתי מוכרכין על הגשמים משיצא חתן לקראת כלה כו'.**

וכן במועד קטן (ב) איתא דשדה המתפרנסת ממי גשמים נקראת בית הבעל, וז"ל הגמרא: מאי משמע דהאי בית הבעל לישנא דמיתבתא היא, וכתיב (ישעיה סב, ה) 'כי יבעל בחור בתולה' יבעלך בניך, ומתרגמינן 'ארי דמיתותב עולם עם בתולתא' כו', עכ"ל הגמרא. וזהו עניני הלשון 'בית הבעל', היינו דשדה המקבלת שפע הגשם מן השמים הנה היא בחינת הבית של הבעל, כטעם אומרם ז"ל בגיטין (בב) מימי לא קראתי לאשתי אשתי אלא לאשתי ביתי, וכטעם דרשתם ז"ל פרק קמא דיומא (ב) על 'וכפר בעדו ובעד ביתו' (ויקרא טז, י), 'ביתו' - זו אשתו, והוא בטעם הכתוב (ישעיה מד, יג) 'כתפארת' אדם לשבת בית' (עין זוה"ק נשא קמא: תיקון ע קבא), ויבואר עוד בארוכה א"י"ה (ראה אוצרות יוסף מאמר לבנה פסקא קסו-קסז).

**והנה** מוצאתי ראיתי בפרקי דרבי אליעזר (פרק ה) וז"ל: אמר רבי יהודה, פעם אחת בכל חודש וחודש סילונות עולין מן התהומות ומשקין את פני האדמה, שנאמר (בראשית ב, ו) 'ואד יעלה' כו', העבים משמיעין קול צנורותיהם לימים, והימים לתהומות, ותהום אל תהום קורא להעלות מים וליתן לעבים כו', והעבים שואבים מים מן התהומות כו', ומקום שיפקוד להם הקדוש ברוך הוא להעלות ולהמטיר שם מגשימים, מיד הארץ מתעברת וצמחה, כאשר אלמנה שהיתה מעוברת

(א) לשון רבינו שם: "...שכן אשה חשובה כו', והשכינה הקדושה כביכול היא אשה חשובה וודאי, והקשוט מספיק אחת לשלשים יום, כטעם אלמלא לא זכו בני ישראל אלא להקביל פני אביהם שבשמים כל חודש וחודש דים".

## ידוע תדע

הרחבת הידיעות במשנתו של רבינו

'זוהיה כי יראו וגו' והרגו אותי ואתך יחי' - מדוע חשש אברהם אבינו ע"ה מאיסור רציחה יותר מאיסור אשת איש?

תשובה ל'ידוע תדע' מפרשת נח: עכו"ם ששבת תמיד ולא רק יום אחד בשבוע, האם חייב משום 'יום ולילה לא ישובותו?' ראה גלינוני הש"ס סנהדרין נח: ד"ה אפילו

# מישרים אהבוך (א)

## אמרות ועובדות מהערצתו של פאר הדור

### הגאון מטשעבין זצ"ל

### לדמותו ותורתו של רבינו הגה"ק רבי יוסף ענגיל זי"ע

### ~ לקראת יזמא דהילולא של הגאון מטשעבין זצ"ל - י' מרחשון ~

זצ"ל מפי אביו זצ"ל בתקופת היותו הוא עצמו נער סמוך לגיל בר-מצוה, להורות את הדרך ילך בה בלימוד התורה. ואכן, אהבתו של הגאון מטשעבין זצ"ל לספר 'לקח טוב' היתה מיוחדת, ואף התבטא פעם שבעיניו זהו הספר הטוב והמובחר מבין כל ספרי רבינו.

בהיותו בן שמונה שנים, נסע פעם אביו הגדול זצ"ל להשתתף באסיפת הרבנים שהשתתפו בה גדולי הדור, פארי רבני גאליציה, הלא המה הגאון המהרש"ם מברעזאן זצ"ל, רבינו, הגאון רבי מאיר אריק זצ"ל ועוד.

**בשובו** לביתו, קרא רבי יעקלי לבנו יקרו, ושח לו: "בעריש'ל! כל ה'גדולים' שאלו אותי אודותיך, הם אמרו לי: 'שמענו שיש לך בן עילוי, מדוע לא הבאתם אותו לכאן שנוכל להשתעשע עמו'..."

אך מיד הפטיר רבי יעקלי בביטול ואמר בחביבות: "הרי אתה יודע את האמת, הם חושבים כך, אבל אילו היית בא - היית מבייש אותי..."

הגאון מטשעבין זצ"ל למד את שיחת-החולין של אביו, והסביר כי סיפר לו זאת כדי שידע שגדולי גאליציה תולים בו את תקוותיהם שיגדל גם הוא כאביו ה'כוכב מיעקב', אך כדי שלא יבוא לידי מחשבת גאווה ויהרא, ביטל מיד את דבריו והקניטו שאם היה בא עמו, היה מביישו לפני הרבנים...

#### "כי לקח טוב נתתי לכם"

העד העיד הגאון מטשעבין זצ"ל, כי רבינו זי"ע קנה לעצמו שם עולם עם הופעת ספרו הגדול 'לקח טוב', וכלשונו: "די וועלט האט ער אפגעקויפט מיט'ן 'לקח טוב'..."

**ובשם** אביו הגדול, שהיה 'שר המוסכים' לספר, היה אומר: "אפילו נער בגיל בר מצוה חשוב שילמד בספר לקח טוב!".

היתה זו הדרכה ששמע הגאון

נפלאה היתה הערצה שרחש גאון ישראל ופארו, הגאון רבי **דוב בעריש וויזענפעלד** זצ"ל הרב מטשעבין, כלפי רבינו זי"ע, אליו התודע עוד מימי עלומיו, כמו גם את תורתו הנעימה ומשנתו הבהירה, בהן הגה עוד בימים ההם - ימי דור דעה שקודם המלחמה, ועד אחרית ימיו היה זוכרו ומזכירו בערגה ובסילודין.

**במקום** גדולתו של אותו גאון וצדיק, מאור הגולה אשר כל העולם היה כרוך אחריו, שם אתה מוצא ענותנותו, שהיה נכנע ומתבטל בפני כל חכם וצדיק בכל הכבוד והיקר ושותה דבריהם בצמא.

**פרק** מיוחד הצריך לימוד, הוא הערצתו העזה שהעריך את רבינו ואהבתו הרבה לתורתו ולדרך לימודו, אלו אמנם באו לידי ביטוי בדברי השבח המופלגים שהיו שגורים מפיו, אך גם בבקיאותו הרבה בספרי רבינו ובחידושו, וכל זאת מתוך יחס של כבוד כאל אחד מגדולי קמאי, אף על פי שחי בדורו והיה צעיר ממנו בעשרים ושתים שנים בלבד.

#### 'דרך כוכב מיעקב'

'שותא דינוקא' של הגאון מטשעבין זצ"ל כלפי רבינו, שמע מאביו, הלא הוא הגאון המפורסם רבי יעקלי מהרימלוב זצ"ל בעל 'כוכב מיעקב', שקשר קשרי ידידות עמוקים עם רבינו זי"ע וכיבדו ביותר.

עודו אברך בן שלשים ושתים שנים, כאשר הוציא רבינו את ספרו השני 'לקח טוב', ביקש מכתב הסכמה מאת ה'כוכב מיעקב', שמכנה כבר אז הצורב הצעיר אשר כוכבו החל מאיר ועולה בשמי עולם התורה: "ידידי הרב הגדול, חריף עצום ובקי נפלא, מעוז ומגדול".

"ועיינתי בדבריו היקרים" - כותב הגאון מהרימלוב - "וראיתי כי המה עריבים ומתוקים מדבש... כי ראיתי את רב גובריה בש"ס ובפוסקים בבקיאות נפלא".

ותיכף לתלמיד חכם ברכה: "והמקום יהיה בעזרו לבצע מעשהו, ויוכל ללמוד תורה מתוך הרחבה, כנפש ידיו דורש שלומו הטוב באהבה רבה ובלב ונפש חפצה".

#### כינוס לצדיקים

לעת זקנותו סיפר הגאון מטשעבין זצ"ל, כי בילדותו,



## זישנת חרצים

מכתבי הלומדים עם הארות ומשא ומתן במשנת רבינו

### לכבוד מכון אוהבי תורה.

למותר להאריך בשבח המגיע לכתבים בכללות ובפרטות גליון 'אברך', כה יתן ה' וכה יוסיף להגדיל תורה ולהאדירה.

ראיתי בגליון פרשת האזינו מכתב הגאון **בעל שבט הקהתי** שליט"א, ותשוח"ח על דבריו הנחמדים מאוד. אך ראיתי להאיר במש"כ באות י', בדברי המאירי דבעובר להכעיס אין יום הכיפורים מכפר, דהטעם דכיון דאינו לתיאבון על כרחך דסומך עצמו על יום הכיפורים, ואם כן יום הכיפורים גורם החטא ולא מהני תשובה, כמו שכתב **בשבט מוסר** הטעם באחטא ואשוב. וצ"ב דהרי זו משנה מפורשת דאחטא ויום הכיפורים מכפר אין יוה"כ מכפר, ומה צורך לכל האריכות [גם גוף הסברא לא הבנתי, וכי אי אפשר שאינו חושב על כפרה כלל]. ומה שכתב דמבקשים שירבו זכויותינו היינו על ידי תשובה מאהבה, כבר קדמו בזה בספר **תורת חיים** להרה"ק מקאסוב ז"ל.

הנני להעיר במה שהובא בגליון לט מדרשה לשבת תשובה באריכות גדול בביאור כל הפרשה דשובה ישראל דהנביא מבאר קלות התשובה, ושם על הפסוק 'ונשלמה פרים שפתינו' כתב רבינו, דבאמת צריך להביא קרבן על מה שבא לו מצוות בהיסח הדעת על ידי תשובה מאהבה דזדונות נעשו כשגגות, אלא דגם זה אין צריך משום 'ונשלמה פרים שפתינו'.

ולא הבנתי, דהא הגמרא מפרש הך פרשה בתשובה מיראה 'דכשלת בעוניך קרי ליה עון וקרי ליה מכשול, ובעצמו הביא שם רבינו בהמשך הך גמרא, וצ"ע.

ולאורה י"ל על פי דרכו, דכבר תמהו המפרשים דהושע היה בזמן הבית ולמה קאמר 'ונשלמה פרים' [ולדברי רבינו אולי אתי שפיר דקרנן כי האי אינו חיוב וסגי ב'ונשלמה פרים'], ולהנ"ל דמירי דזדונות נעשו כשגגות, הרי יש חיוב קרבן על שוגג, אלא דעל זה לא שייך כלל קרבן [ויתכן גם להעמיס זה כהמשך לדברי רבינו, דזה גם מקלות התשובה דלא יצטרך להביא קרבן].

דברי ידידכם המתענג על גליונכם וספריכם  
יהודה לייבוש רובינפעלד, מאנסי יצ"ו

(א) רבינו נולד ביום ב' דראש חודש טבת שנת תרי"ט והגאון מטשעבין זצ"ל נולד ביום ה' שבט שנת תרמ"א.  
(ב) ספר 'שר התורה' עמוד 31-30, בשם הגאון רבי שמואל אויערבאך זצ"ל והגאון רבי יוסף ציינווירט זצ"ל.  
(ג) הגאון רבי מאיר היילער שליט"א שמע מפיו הגאון זצ"ל. ראה להלן הסיפור המלא.

## קשר עליון דאורייתא

כידוע, לא רצה הגאון מטשעבין זצ"ל ליהנות מכתרה של תורה, ובמשך שנים רבות אחרי נישואיו, שלח ידו במסחר ולא נעתר לקבל על עצמו שום משרת רבנות, על אף ששמו הטוב הלך לפניו כאחד הגדולים אשר בארץ.

**כמוכן** שגם בימים ההם היתה התורה כל חיותו וראשו היה שקוע בד' אמות של הלכה יומם ולילה. בכל מקום בואו, היו מתקבצים סביבו תלמידי חכמים ופרחי הלומדים ומשתעשעים בדברי תורה. גם גדולי הדור עמדו עמו בקשרי מכתבים של תורה, והיו זנים ומלבנים כל דבר הקשה שעלה על שולחנם. גם הוא זצ"ל לעומתם היה משגר אל רעיו גדולי ישראל מחידושי וספקותיו, וכך נקשר אליהם בעבותות של אהבת תורה.

כך נרקמו בינו לבין רבינו קשרי ידידות והערכה דרך מכתבי התורה שהחליפו ביניהם. דוגמא לכך מצאנו בתשובות 'דובב מישרים' (חלק א סימן א), מה שדן בדברי רבינו: "ובכעין זה העיר הגאון האדיר ר"י ענגיל זצ"ל בספר בית האוצר מערכת א בסופו (כלל רט) על השיטות האוסרים אתרוגים המורכבים מטעם חסר", ולאחר שמביא דברי רבינו, מוסיף: "וכתבתי לו מאז, דלפי שיטתו יותר היה לו להביא דמיון מתוספות בבא קמא... והסכים הגאון הנ"ל לדבריו".

והרי רבינו נסתלק לגנזי מרומים בשנת תר"פ, כאשר רק זמן קצר קודם לכן ניאות הגאון מטשעבין זצ"ל להתמנות למורה הוראה, לאחר שירד מנכסיו, וכמה שנים קודם שהתמנה לרב העיר, ומכאן אתה למד שכך היתה דרכו כל ימיו לבוא בכתובים עם גדולי דורו".

## 'לקח טוב' במעמקי סיביר

ואם מבקש אתה לדעת, עד כמה היה הגאון מטשעבין זצ"ל לומד ומעיין בספרי רבינו ומשתעשע בשעשועי

חידושי עד שהיו חקוקים בזכרונו הבהיר, צא ולמד מן התשובה המופלאה שכתב ב"יום חמישי, ז' אדר תש"א, פה יער נומער 45, מחוז שווערדלובסק", אל תלמידו הבהור יוסף גאלדפישער.

**תשובה** זו נכתבה אפוא בהיותו בעומק הכפור בסיביר, רחוק מן היישוב, מחוסר כל ספר ובתנאים קשים ביותר של רעב ומחסור, מחלות ומגיפות ושאר מרעין בישין רח"ל. בימים ההם כבימי שלום ושלווה, היתה תורת ה' שעשועיו ועמדה לו שלא אבד בעיניו, ואף הצליח בימים ההם להתכתב עם תלמידיו בדברי תורה, לחזקם ולעודדם בטללי חיזוק ותחייה.

**בתשובות** שכתב באותם ימים מתגלה מעט מעצום גדלותו של גאון ישראל, שכתב ומפלפל בכל מכמני התורה בבקיאיות ובחריפות כקורא מתוך הספרים, מתרי תלמודאי וגם מדברי הראשונים והאחרונים לרוב, וזאת אף שלא היו לו שם שום ספרים לעיון וללימוד, וכאמור בתנאי החיים הקשים מנשוא.

**בתוך** דבריו, מזכיר הגאון מטשעבין מירושלמי מסכת סוטה (פ"ט ה"ה), ומוסיף כבדרך אגב: "ועל פי דברי הירושלמי נחא לי ליישב מה שהקשה הגאון האדיר מוהר"י ענגיל זצ"ל (לקח טוב כלל ב), אהא דפריך הש"ס במנחות...".

## כך דרכה של תורה

**לימים**, כשהיה מדריך את תלמידיו ושתי מימיו בדרכי התורה, היה מעודדם ללמוד בספרי רבינו, באמרו שהם מחנכים את האדם ללימוד ישר, ובייחוד הספר 'לקח טוב'".

וכן אמר גם בשמו של הגה"ק בעל 'אבני נזר' **מוסכטשוב** זצ"ל, שהקובע שיעור בספר 'לקח טוב' - "כול לרכוש את דרך הלימוד הטובה ביותר!".

אומר כן לחתנו זצ"ל (מפ"ה ה"ה) **זוב בעיר שניאורסון** שליט"א. בנו של הגאון רבי **יוסף משה** שליט"א ראש ישיבת טשעבין. ותשואות חן חן לו שהמציא לנו כמה עבודות לביאור זה).

**ג** ספר 'מרבצי תורה מעולם החסידות' חלק ב עמוד רכט. ומקום יש להוסיף על כך את אשר כתב בענין זה הגאון רבי **משה מרדכי שולזינגר** זצ"ל בעל 'משמר הלוי', בספרו 'סימא בביתא' סימן שצד:

"הנה בכל עולם התורה ידוע ומפורסם הספר הנחמד החביב 'גבורות שמונים', מכבוד **הגאון האדיר מאור הגולה רבנו יוסף ענגיל זצוק"ל**, אשר כל הספר מיוסד על קושיית העולם לראב"י דסבירא ליה בובחים מ"ז א' שהבעלים יכולים לחשוב מחשבת פיגול בקרבן ולפסול על ידי זה את הקרבן, אם כן הסוטה תחשוב מחשבת פיגול במנחתה ותיפסל המנחה והמים יבדוקו, ופסל בבירא כל ענין השקאת הסוטה.

"הגאון הנורא הנ"ל זיע"א הראה את ידו החזקה ועוזו גבורותיו, וכתב שמונים תירוצים לקושיא האחת הזאת, ויקרא שם הספר בישראל 'גבורות שמונים'".

"הנה בילדותי אמר לי פעם אחת כבוד דודי הגאון הצדיק ר' **אב דוד צ'צ'יק** זצ"ל בעל 'תורת אב' קצת בדרך דיחויא [ענין תוס' שבוטע מ"א ב' וע"ג ג'] ועלצות: 'דע לך, אם היה בכוחו הכביר לומר שמונים תירוצים, מסתמא היו לו עוד כמה וכמה תירוצים על הקושיא הזו, ויתכן שלא הדיפסם פקס על שם הספר גבורות שמונים...! וכמוכן אמר זאת בגדר השערה חריפה בעלמא...".

"והנה אחרי שנים כשזכיתי לבוא לבית המדרש 'רד"י כלה' בבני ברק, ושם היה משכן כבודו של הישיש היקר יקירי רבי **אליעזר ברויער** זצ"ל, משרדי הדור הישן, והרבה דברים שמעתי ממנו מהדור שלפנינו ושלפני פנינו, ופעם אחת בתוך אחד השיחים אמר לי שבהיותו בצעירותו בוינה בבית הגאון הנורא רבי יוסף ענגיל זצוק"ל, הראה לו הגאון מחברת אחת ואמר לו: 'פה כתבתי עוד כמה תירוצים על הקושיא מסוטה, אבל לא הדיפסתי כן חשתי על שם הספר גבורות שמונים...".

ובהודמנות אחרת התבטא באזנו חתנו הגאון רבי **ברוך שמעון שניאורסון** זצ"ל ראש ישיבת טשעבין: "אין 'לקח טוב' ליגט לערנען" (=לקח טוב! בלום בגדלות התורה)".

## הן הן גבורותיו

**בישבו** פעם במחיצת תלמידיו שומעי לקחו, התגלגלה השיחה אודות רבינו זי"ע והזכיר את ספרו 'גבורות שמונים', בו מתרץ שמונים תירוצים על קושיא אחת מפורסמת, מדוע אין הסוטה יכולה לפגל את מנחתה וכך לא תתקבל המנחה ולא תעלה הבדיקה כראוי.

**התלהט** הגאון מטשעבין זצ"ל וקרא אל תלמידיו: "אל תדמו בנפשכם, כי רבי יוסף יישב את הקושיא בשמונים פנים, ואחר כך קרא למערכה 'גבורות שמונים'. לא כן, אלא תחילה קרא שם ליצירתו 'גבורות שמונים' ואחר כך העלה את התירוצים. ואלמלי קרא לספר 'גבורות מאה', היה ביכולתו לתרץ את הקושיא בלא פחות ממאה תירוצים...?".

**כשהיה** חתנו הגאון רבי **ברוך שמעון שניאורסון** זצ"ל מוסר לתלמידיו סיפור זה בשם חותנו הגדול זצ"ל, היה מטעים ואומר, שכידוע היה רבינו בילדותו בעל מזג חלש וסבל ממחלה קשה שמנעה בעדו מללמוד כראוי, ורק משהתרפא וגדל מעט התחיל ללמוד בשקידה, ואם כן יש בכך משום עידוד גדול לבחורים שיכולים להתגבר על כל הקשיים ולהתעלות בתורה עד למדרגות כאלו".

**ומקום** יש לציין, כי אחד המקורות הקדומים לקושיא המפורסמת שעליה חיבר רבינו את הספר 'גבורות שמונים', הוא בתשובתו של הרה"ק בעל 'דברי חיים' **מצאנו** זי"ע (ש"ת 'דברי חיים' חלק ב א"ח סימן טז), שם מתייחס למה שכתב לו השואל, הגאון רבי **יעקב'לי מהירמלוב** זצ"ל בעל 'כוכב מיעקב' ואביו של הגאון מטשעבין זצ"ל, לתרץ קושיית העולם".

[המשך בגליון הבא בע"ה]

"בינה נא זאת!..." ע"כ מבעל 'משמר הלוי'.

ועוד זאת מצאנו עדות נאמנה שמסר הגה"צ רבי **אלימלך אשכנזי** זצ"ל גאב"ד מעלבורן ומילידי עיר ווען (גנזי המלך עמוד שסט), ששמע בבחירתו מפי חתן רבינו הגה"צ רבי **יצחק מנחם מארגנשטערן** זצ"ל כדברים האלה: "העולם מפלאל על ספר 'גבורות שמונים', בעוד ששנאור בכתובים עוד יותר משמונים תירוצים נוספים על אותה קושיא...".

ומה נפלא להבין עומק שיחתם, על פי מה שכתב בספר 'חכמת חיים' פרשת נשא (עמוד רמח): "סיפור בנו של הגאון רבי **יוסף חיים זאנענפעלד** - רבה של ירושלים ז"ל, שאלתי לאבא מה ענין המספר שמונים דוקא לאותה קושיא. וענה לי בבדיחות הדעת: 'נו, נשמע מה אתה אומר', עניתו, כי 'סוטה' בגימטריא 'שמונים'. הנה מהסביר מאוד ואמר: 'שבדאי כיוונתי לדעת המחבר, אבל פלא בעיניו שהוא עצמו אינו מביא את הרמז הזה בהקדמה לספרו'".

**יד** והפטיר ראש הישיבה במליצה: "אם אשאל בחור מדוע אינו יכול לעשות גם הוא ספר עם שמונים תירוצים על קושיא זו, עשה ספר של שמונים תירוצים על קושיא זו עצמא...". - ספר 'שר התורה' עמוד 675 הערה 48.

**טו** קושיא זו הובאה ב'שדי חמד' מערכת מ כלל יז בשם הגאון רבי **חיים ברוך** זצ"ל, והאריך שם בזה, אף הוכיח מיעקב' במכתב-תודה אל ה'שדי חמד' על ששלח לו את ספרו כותב לו (ש"ת 'כוכב מיעקב' חלק א סימן מה) תירוץ אחד על הקושיא ומעיר לו: "והיא קושיא מושלכת, אבל כבר שמעתי זו בשם קושיית העולם". וראה עוד ש"ת 'דובב מישרים' ח"ג סימן קכח אות ב, שם הדיפס הגאון מטשעבין זצ"ל מתשובות אחיו הגאון **בעל 'חזון נחום'** זצ"ל, שמביא תירוץ על כך מבני 'שינא חריפא' הב' **אברהם** ז"ל ה"ד, ומסיים: "ובקושיית העולם הנ"ל הרבה תירוצים נאמרו בה, ועיין ש"ת דברי חיים סימן טז, וגם אני אמרתי מכבר דבר נפלא בזה, ונדפס בשמי בספר שדה חמד חלק אחרון, עיין שם".

## ההבטחה האחרונה שמחוללת פלאות:

**"כל מי שיסייע בהדפסת החיבורים שלי, אהיה לו למליץ יושר בעולם העליון"**

(הבטחתו של רבינו זי"ע סמוך להסתלקותו, באזני חתנו הגה"צ רבי יצחק מענדל מארגנשטערן זצ"ל - מייסד וראש חברת 'אוהבי תורה' להוצאת ספרי רבינו)

**לרכישת הספרים (במשלוח עד הבית), לקבלת הגליון ולהרומות:**  
**טל: 1800-200-855 | דוא"ל: ot035104720@gmail.com**